

Barianec

Sinonimi: /

ZAVAROVANA!

Sorto sta v začetku 21. stoletja iz populacije, ki so jo vzdrževale kmetije na območju Ljubljanskega barja, odbrala Darko Vernik in Majda Weis pri Semenarni Ljubljana. V Sortno listo je bila ta domača sorta vpisana leta 2015.

Rastline so visoke, zrastejo tudi do 5 m. Raste srednje hitro in se močno razrašča. Cvet je vijoličen. Prvi cvetovi se pojavijo srednje pozno, tudi dozoreva srednje pozno. Strok je srednje dolg (12 do 15 cm), ploščat, širok, v tehnološki zrelosti najprej svetlo zelene rumeno barve, kasneje svetlo rumen vendar pogosto ostane rahel zelenkast nadih. Strok je brez niti in pergamentne membrane, površina je srednje groba, počasi oleseni. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je srednje veliko, jajčaste do skoraj okrogle oblike. Suho seme je in črno modre barve, v voščeni zrelosti je seme najprej rdeče vijolično s temnejšimi lisami kasneje temno vijolično.

Pri setvi konec aprila ali v začetku maja sorta običajno zacveti sredi junija, prve stroke pa poberemo konec junija. Mladi stroki se ob trganju radi odlomijo. Stroke obiramo preden seme doseže velikost pšeničnega zrna, saj je kasneje kakovost strokov veliko slabša. Stroki so v hladilnici srednje obstojni. Pridelki strokov so srednji do nizki.

Sorta je primerna predvsem za uporabo mladega stročja, pa tudi za uporabo svežega in suhega zrnja. Mladi stroki se zelo hitro skuhamo, so mehki in aromatični. Tudi nekoliko starejši stroki (dolžina semena večja od 1 cm) so kuhani razmeroma hitro, vendar pa strok ob kuhanju rad razpade izgubi pa se tudi aromatičnost. Uporabno je tudi seme, vendar pa ob kuhi rado razpoka.

Cipro

Sinonimi: /

Sorto omenjajo številni starejši viri. Viljem Rohrman jo v II. delu knjige Poljedelstvo, slovenskim gospodarjem v poduk opiše sorto Rjavorižasti nakolenec, ki po lastnostih ustreza kasnejšim opisom Cipra: *»Rjavorižasti nakolenec je tudi cenjena vrsta, ki se prideluje po njivah. Ta fižol je dober v stročju, kakor tudi v zrnjeu. Stročje je debelo, široko in rižasto, zrnje debelo, ploščato in bolj štirioglato; barve je svetlosive ter ima po sebi velike rjave riže. Ta fižol je rad poln.«* V Severjevih katalogih (katalogi Sever & komp 1934, 1938 in 1941) je pri visokih fižolih v ponudbi navedeno: *»Cipro rjavi, izborna vrsta za kuho v stročju.«* V knjigi Pridelujmo več dobre zelenjadni Cirila Jegliča (1941) je med visokimi fižoli z zelenimi breznitnimi stroki našeta in opisana tudi sorta Cipro: *»Cipro je pri nas zelo razširjen natiški fižol...; okusen je v stročju, izvrstno je tudi zrelo zrnje, zato ima ta naš fižol v kupčiji veliko veljavo. Cvete svetlovijoličasto, strok je v preseku ploščato jajačast, srednje dolg in raven, včasih nakrivljen. Seme je blede rumenosivkasto in rjavo progasto.«* Sorto kot domačega stročnika preklarja omenja tudi France Vardjan v knjigi Pridelujmo več dobrega semena vrtnih zelenjadnic (1941). Vinko Sadar jo v knjigi Stročnice (1948) našteje med najboljšimi domačimi stročniki, opiše enako kot Jeglič in zapiše še, da mu pravijo tudi cebrasti fižol ali begunec. Obširno o Cipru v knjigi Naš fižol piše tudi Janez Zaplotnik (1952). Ta avtohtona domača sorta je bila v Sortno listo Jugoslavije v takratni Seznam domačih in udomačenih sort kmetijskih rastlin, prvič vpisana že ob sami vzpostavitvi le-te leta

1967 vendar je bila kasneje (ob vstopu Slovenije v EU) zato, ker ni imela opravljenega preverjanja RIN, iz Sortne liste izbrisana in nato, po uspešno opravljenem preverjanju RIN, ponovno vpisana leta 2012 kot vrtičkarska sorta.

Rastline so srednje visoke, zrastejo 4 do 5 m, lahko tudi 6 m, rast je srednje bujna. Cvet je rožnato bel. Prvi cvetovi se pojavijo srednje pozno, tudi dozoreva srednje pozno. Strok je srednje dolg (10 do 13 cm), ploščat, srednje širok, v tehnološki zrelosti zelene barve. Ob prehodu semen v voščeno zrelost se strok obarva blede rumeno. Strok je brez niti in pergamentne membrane. V stroku je 4 do 6 semen. Seme je srednje veliko, valjaste do blago ledvičaste oblike, absolutna masa suhega semena je okoli 550 g. Suho seme je svetlo rjavo s sabljastimi lisami srednje rjave barve, v voščeni zrelosti je seme najprej svetlo zeleno s temneje zelenimi lisami, kasneje postane zelo blede rjavo z rjavimi lisami.

Sorta je prilagojena predvsem za vzgojo srednje visokih in visokih žičnicah, saj so rastline razmeroma visoke. Pri setvi v začetku maja lahko prve tehnološko zrele stroke pobereмо konec julija, medtem ko za suho seme pobiramo običajno šele v drugi polovici septembra. Pidelki tehnološko zrelih strokov so nizki, suhega semena pa srednji.

Sorta je primerna tako za uporabo mladega stročja kot tudi za uporabo svežega in suhega zrnja. Mladi stroki se dolg o kuhajo in se radi odpirajo Seme dolgo nabreka in se dolgo kuha.

Češnjevec pisani visoki

Sinonimi:

Črešnjak

Sorto je Jelka Šuštar Vozlič s sodelavci na Kmetijskem inštitutu Slovenije vzgojila iz akcesije, ki je s številko PHA153 (SRGB00155) pod imenom črešnjak od leta 1995 shranjena v Slovenski rastlinski genski banki. Akcesija izvira iz Bele Krajine, Brstovec pri Semiču. Visoki češnjevci so bili nekdanj dokaj razširjena skupina fižolov za katere je bilo značilno srednje veliko do drobno seme okroglaste, jajčaste ali srčaste oblike in rdeče ali rdeče pisane barve. Namenjeni so bili pretežno za pridelavo stročja. Sorto Češnjevec, ki ima jajčasto okroglo, srednje debelo in rdeče zrnje, omenja že Viljem Rohrman v II. delu knjige Poljedelstvo, slovenskim gopodarjem v poduk (1902). V Severjevih katalogih (katalogi Sever & komp 1934, 1938 in 1941) je med visokimi fižoli za stročje pri sortah z zelenim strokom naveden tudi Češnjevec, na platnici kataloga Sever & komp iz leta 1932, pa se termin češnjevec pojavi kar pri 4 sortah visokega fižola. Vinko Sadar v knjigi Stročnice za Češnjevca piše, da mu pravijo tudi vinogradniški koks ter da ima srednje veliko, jajčasto, rdeče ali pisano zrnje. Janez Zakotnik (1952) v knjigi Naš fižol v poglavju Visoke ali natiške sorte navaja dva češnjevca, tj. Rdeči češnjevec in Pisani ali marmorirani češnjevec. V Sortno listo Jugoslavije v takratni Seznam domačih in udomačenih sort kmetijskih rastlin je bila avtohtona domača sorta visokega fižola kot Trešnjevca prvič vpisana že ob sami vzpostavitvi leta 1967, na seznamu je bila vse do sredine 80.-ih let prejšnjega stoletja (vzdrževalec ni naveden), z vzpostavitvijo Sortne liste Slovenije pa je na seznamu ni bilo več. Po uspešno

opravljenem preverjanju RIN, je bila sorta leta 2016 v Sortno listo vpisana kot ohranjevalna sorta.

Rastline so visoke, zrastejo tudi do 5 m. Raste srednje hitro do hitro. Cvet je bel. Prvi cvetovi se pojavijo pozno, dozoreva srednje pozno. Strok je srednje dolg (10 do 13 cm), sploščen, srednje širok, v tehnološki zrelosti svetlo zelene barve na posameznih strokih so izražene redke rdeče lise, gladek. Ob prehodu semen v voščeno zrelost se strok obarva blede rumeno rdeče lise se močnejše izrazijo. Strok je brez niti in pergamentne membrane, površina je srednje groba. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je majhno do srednje veliko, okroglasto do eliptično pri vrhu lahko nekoliko prisekano, široko okoli 8 in dolgo okoli 11, absolutna masa suhega semena je okoli 500 g. Suho seme je rdeče z lisami bež barve, v voščeni zrelosti je seme svetlo rdeče z umazano belimi lisami.

Sorta je prilagojena predvsem za vzgojo srednje visokih in visokih žičnicah, saj so rastline razmeroma visoke. Pri setvi v začetku maja lahko prve tehnološko zrele stroke pobereмо konec julija, medtem ko za suho seme pobiramo običajno sredi septembra. Pridelki tehnološko zrelih strokov so nizki, suhega semena pa srednji (v običajnih letih 1,5 do 2,5 t/ha).

Sorta je primerna tako za uporabo mladega stročja kot tudi za uporabo svežega in suhega zrnja.

Jabelski pisanec

Sinonimi: /

Sorto sta požlahtnila Silva Avšič in Janez Zaplotnik. Iz avtohtonih populacij Visokega koka, ki so jih sredi 60-ih let 20. stoletja po Sloveniji zbrali pri Kmetijskem inštitutu Slovenije, sta odbrala zgodnejše in rodnejše linije z debelejšimi zrni in ravnimi stroki brez niti in pergamentne membrane. Visoki koks oz. Koks visoki je omenjen v številnih starejših viri. Viljem Rohrman (1902) v II. delu knjige Poljedelstvo, slovenskim gospodarjem v poduk: *»Prepeličar ali na kratko koks, po naših krajih tudi prajz imenovan, je najboljša vrsta visokega fižola, ki se v trgovini najbolj ceni in ima tudi najvišjo ceno. Ta fižol je zelo okusen in tako rodoviten, da presega v tem pogledu vse druge vrste. Prav iz teh vzrokov ga kaže povsod saditi po njivah, zlasti med krompirjem. Zrnje njegovo je okroglo, belkasto in ima po sebi črnovišnjekaste ali temnordečkaste riže. Tudi zeleno stročje je rižasto.«* V Severjevih katalogih (katalogi Sever & komp 1934, 1938 in 1941) jo pri visokih fižolah za zrnje oglašujejo kot *»najboljša za jelo«*. Vinko Sadar v knjigi Stročnice (1948) piše: *»Najstarejši natičar je prepeličar ali koks. Trgovina ga mnogo ceni. Zrnje je okroglo, belkasto in ima po sebi črno višnjekaste in temnordečkaste riže. Tudi zeleno stročje je rižasto. Je zelo okusen in redilen....«*. Obširno o Visokem koksu v knjigi Naš fižol piše tudi Janez Zaplotnik (1952). Visoki koks je bil vpisan v Sortno listo Jugoslavije, v takratni Seznam domačih in udomačenih sort kmetijskih rastlin, ob prvi dopolnitvi le-te, ki je bila že v letu vzpostavitve 1967. Sorta je bila kasneje izbrisana. Domača sorta Jabelski pisanec, ki je selekcija Visokega koka, je bila v Sortno listo Jugoslavije oz. v takratni Register novih sort kmetijskih rastlin prvič vpisana leta 1975. Ob vstopu Slovenije v EU je sorta uspešno opravila preverjanje RIN in bila leta 2004 kot Jabelski pisanec vpisana v Sortno listo Slovenije.

Rastline so srednje visoke, zrastejo 3 do 4 m, lahko tudi 5 m, rast je srednje bujna. Raste počasi do srednje hitro. Cvet je rožnato bel. Prvi cvetovi se pojavijo pozno, tudi dozoreva pozno. Strok je srednje dolg (12 do 16 cm), ploščat, srednje širok do širok, rahlo ukrivljen, v tehnološki zrelosti svetlo do srednje zelene barve z rdečimi lisami. Ob prehodu semen v voščeno zrelost se strok obarva rumeno z velikim deležem rdečih lis. Strok je brez niti in pergamentne membrane, površina je srednje groba. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je veliko, jajčaste oblike, široko okoli 11, dolgo okoli 15 in debelo okoli 8 mm, absolutna masa suhega semena je okoli 800 g. Suho seme je svetlo rjavo (bež) s temno rdečimi lisami. Starejše seme je rjave barve z vijoličnimi lisami. V voščeni zrelosti je seme najprej svetlo zeleno kasneje pa umazano belo z rdečimi lisami.

Sorta je primerna tako za vzgojo ob preklah in v nižjih žičnicah, kot tudi v višjih žičnicah, saj rastline niso preveč visoke in ne preveč bujne. Pri setvi v začetku maja lahko prve tehnološko zrele stroke pobereмо konec julija, medtem ko za suho seme pobiramo običajno šele konec septembra. Pridelki tehnološko zrelih strokov so nizki, suhega semena pa srednji do nizki (v običajnih letih 1 do 2 t/ha). Sorta je občutljiva za vdrto fižolovo pegavost (*Colletotrichum lindemuthianum*).

Sorta je primerna tako za uporabo mladega stročja kot tudi za uporabo svežega in suhega zrnja. Mladi stroki se srednje dolgo kuhajo. Seme dolgo nabreka in se dolgo kuha.

Jeruzalemski

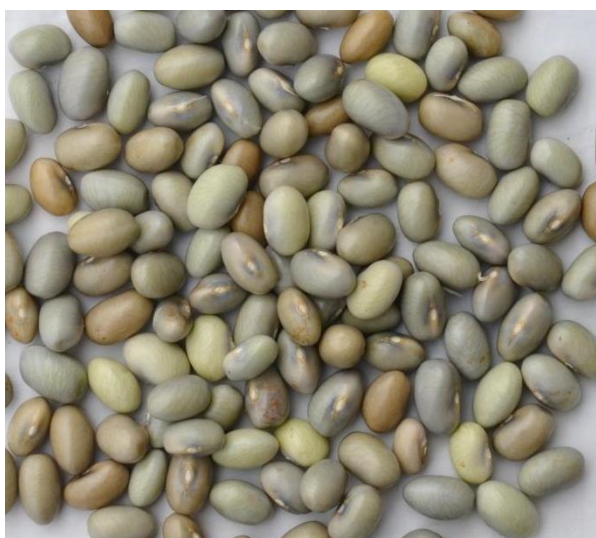
Sinonimi: /

V pregledanih virih smo prvo omembo te sorte zasledili v knjigi Stjepana Pirnata Povrčarstvo (1948), v kateri je na eni izmed slik visokega fižola tudi sorta Jeruzalemski, več o njej ni napisanega. Med viri v slovenskem jeziku sorto s podobnim imenom, tj. Jeruzalemec, prvič zasledimo v knjigi Franceta Vardjana Vrtnarstvo, II. del Zelenjadarstvo iz leta 1957. Avtor sorto našteje med rumenostočnimi preklarji. Sorta je bila nato z imenom Jerusalimska v Sortno listo Jugoslavije v takratni Seznam domačih in udomačenih sort kmetijskih rastlin prvič vpisana že ob sami vzpostavitvi le-te leta 1967. V kasnejših objavah Sortne liste Jugoslavije je navedeno ime Jeruzalemski ob imenu pa je naveden tudi sinonim Beurre sans fil a rames, kot vzdrževalec je zapisana Semenarna Ljubljana. Ob vstopu Slovenije v EU je sorta uspešno opravila preverjanje RIN in bila leta 2004 vpisana v Sortno listo Slovenije.

Rastline so srednje visoke do nizke, zrastejo do 3,5 m, Raste srednje hitro rast je šibka do srednje bujna. Cvet je rožnat. Prvi cvetovi se pojavijo pozno, tudi dozoreva srednje pozno. Strok je kratek do srenje dolg (10 do 13 cm), ploščat, srednje širok, rahlo ukrivljen, mesnat, v tehnološki zrelosti svetlo rumene barve, sprva lahko tudi nekoliko zelenkast. Strok je brez niti in pergamentne membrane, površina je gladka. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je srednje veliko do veliko, valjaste oblike. Suho seme je sive ali sivo rjavo barve, kasneje porjavi, v voščeni zrelosti je seme najprej zeleno sivo kasneje pa modro sivo.

Sorta je prilagojena za vzgojo v srednje visokih oporah (nižje žičnice ali prekle), saj so rastline razmeroma nizke. Pri setvi v začetku maja lahko prve tehnološko zrele stroke pobereemo v drugi polovici julija, medtem ko suho seme pobiramo v septembru. Sorta je zelo dovzetna za okužbo z vdrtro fižolovo pegavostjo (*Colletotrichum lindemuthianum*).

Sorta je primerna predvsem za uporabo mladega stročja, uporabno pa je tudi sveže in suho

zrnje. Tako mladi kot nekoliko starejši stroki se skuhamo razmeroma hitro, mladi stroki so še posebej mehki, zato pazimo da jih ne kuhamo predolgo. Stroki so manj aromatični.

Kifeljček Justi

Sinonimi:

Kifeljček pisan

Sorto so v začetku 21. stoletja pri podjetju Amarant odbrali iz populacije, ki so jo vzdrževale kmetije na območju Zasavja. Po lastnostih ustreza opisu avtohtone domače populacije Krivček oz. Kifeljčar, ki jo Ciril Jeglič v knjižici Pridelujmo več dobre zelenjadni (1941) opiše pri breznitnih voščencih: *»Kifeljčar (krivček) ima srednje dolge, močno zakrivljene in na prerezu okroglaste stroke, ki niso debeli, a so mesnati. Seme je rjavkasto in vijoličasto (marmorirano). Pegavosti se kifeljčar slabo upira. Prav za prav se pa pod imenom kifeljčarja skrivajo razne sorte, ki imajo podobno zakrivljene stroke.«* Podobo Krivčka opiše tudi Vinko Sadar v knjigi Stročnice (1948), ki navaja da mu pravijo tudi rogljiček ali kifeljčar. Janez Zakotnik (1952) v knjigi Naš fižol k zgoraj naštetim imenom in opisu pri Krivčku doda: *»...ponekod mu pravijo tudi šestičar,... Zrno je valjasto, v sredini najdebelejše, proti koncema pa zakoničeno, rdečevijoličasto ali vijoličasto pisano. ... Krivček je izrazit stročji fižol. ... Zrno je dvakrat tako dolgo, kakor je debelo, je okoli 13,5 mm dolgo in 6,5 mm debelo. ... Zrno je za kuho manj primerno...«*. Ta avtohtona domača sorta je bila v Sortno listo bila prvič vpisana leta 2014 kot vrtničarska sorta.

Rastline so srednje visoke, zrastejo 3 do 4 m, lahko tudi več. Raste počasi do srednje hitro. Cvet je vijoličen. Prvi cvetovi se pojavijo pozno do zelo pozno. Strok je kratek (6 do 8 cm), okrogel, srednje širok, močno ukrivljen, mesnat, v tehnološki zrelosti najprej svetlo do srednje zelene barve z gostimi vijoličnimi lisami. Strok je brez niti in pergamentne membrane, površina je srednje groba. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je srednje veliko, valjaste oblike, pogosto na eni ali obeh straneh nekoliko prisekano oz. stisnjeno, saj so semena v stroku zložena tesno skupaj. Seme je široko okoli 8, dolgo okoli 11 in debelo okoli 6 mm, absolutna masa suhega semena je okoli 350 g. Suho seme je svetlo rjavo (bež) z višnjevo rdečimi lisami, v voščeni zrelosti je seme najprej svetlo zeleno z blede rdečimi lisami, kasneje umazano belo z rdeči mi lisami.

Pri setvi v začetku maja lahko prve stroke pobereмо v začetku avgusta.

Sorta je primerna za uporabo mladega stročja, pa tudi za uporabo svežega in suhega zrnja.

Kiro

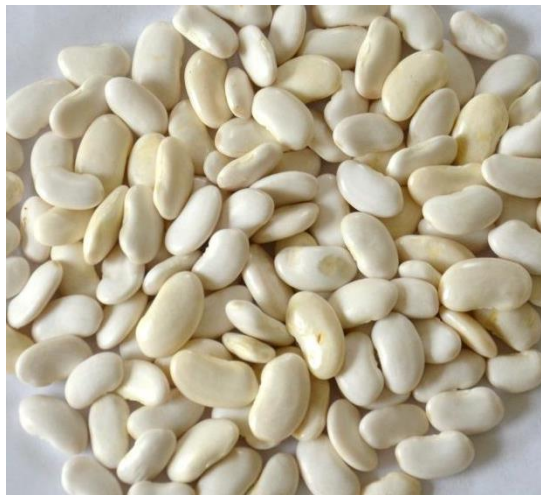
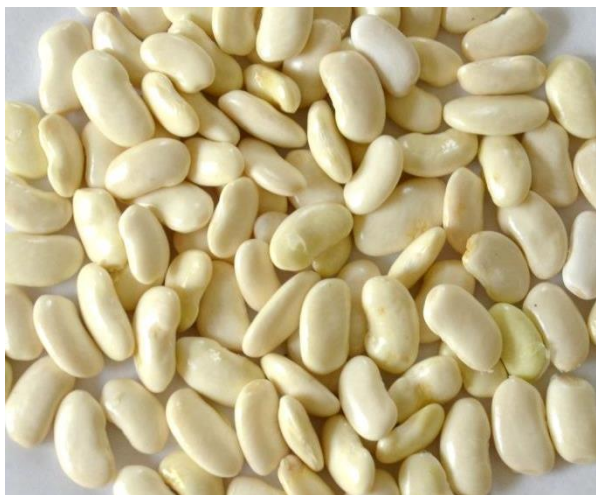
Sinonimi: /

Sorto so v začetku 21. stoletja vzgojili pri Semenarna Ljubljana. V Sortno listo je bila ta domača sorta vpisana leta 2010.

Rastline so srednje visoke do nizke, zrastejo okoli 3 m visoko. Raste srednje hitro in se šibko razrašča. Cvet je bel. Prvi cvetovi se pojavijo pozno, dozoreva srednje pozno. Strok je srednje dolg, srednje širok in sploščen, rahlo ukrivljen, v tehnološki zrelosti najprej svetlo do srednje zelene barve, kasneje porumeni. Strok ima niti in pergamentno membrano, površina je gladka. V stroku je 3 do 5 semen. Seme je veliko, blago ledvičasto, sploščeno. Suho seme je belo, v voščeni zrelosti je seme najprej zelo svetlo zeleno kasneje pa belo.

Sorta je prilagojena za vzgojo v srednje visokih in nižjih oporah (nižje žičnice ali prekle), saj so rastline razmeroma nizke. Pri setvi v začetku maja suho seme pobiramo v septembru.

Sorta je primerna za uporabo svežega in suhega zrnja.

Klemen

Sinonimi: /

Sorto je požlahtnila Silva Avšič. Iz avtohtonih populacij fižolov z zelenim strokom, ki so jih sredi 60-ih let 20. stoletja po Sloveniji zbrali pri Kmetijskem inštitutu Slovenije, je odbrala zgodnejše in rodnejše linije z ravnimi in širokimi stroki brez niti in pergamentne membrane izredno visoke rasti primerne za gojenje v hmeljnih žičnicah. Domača sorta Klemen, je bila v Sortno listo Jugoslavije oz. v takratni Register novih sort kmetijskih rastlin prvič vpisana leta 1983. Ob vstopu Slovenije v EU je sorta uspešno opravila preverjanje RIN in bila leta 2004 vpisana v Sortno listo Slovenije.

Rastline so zelo visoke, tudi do 6 m, rast je srednje bujna. Raste počasi do srednje hitro. Temno rožnati cvetovi zacvetijo srednje pozno do pozno, tudi mlade stroke začne nastavljati srednje pozno do pozno. Stroki so v tehnološki zrelosti srednje zeleni, srednje dolgi (10 do 15 cm) srednje široki do široki, gladki, rahlo ukrivljeni. Mladi stroki nimajo niti in pergamentne membrane. Ob prehodu semen v voščeno zrelost se strok obarva rumeno. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je veliko, jajčaste oblike, široko okoli 11, dolgo okoli 15 in debelo okoli 8 mm, absolutna masa suhega semena je okoli 800 g. Suho seme je modro ali rjavo sive barve, ki se ob daljšem skladiščenju lahko spremeni v rjavo. V voščeni zrelosti je seme sivo modro.

Sorta je primerna predvsem za vzgojo v višjih žičnicah, saj so rastline zelo visoke. Pri setvi v začetku maja lahko prve tehnološko zrele stroke pobereмо konec julija, medtem ko za suho seme pobiramo običajno v septembru. Za mlade stroke obiramo preden seme doseže velikost graha. Sorta je zelo nagnjena k pokanju semenske kožice. Pridelki tehnološko zrelih strokov so nizki, suhega semena pa srednji (v običajnih letih 2 do 3 t/ha).

Sorta je primerna tako za uporabo mladega stročja kot tudi za uporabo svežega in suhega zrnja. Mladi stroki se srednje dolgo kuhajo. Seme dolgo nabreka in se dolgo kuha. Kožica običajno razpoka.

Klošter

Sinonimi: /

Sorta, ki jo vzdržujejo v vasi Podnart na Gorenjskem, je verjetno selekcija stare sorte Klosterfrauen, ki izhaja iz Švice. V Sortno listo Slovenije je bila vpisana leta 2019 kot vrčičarska sorta.

Rastline so visoke do 4 m. Raste počasi do srednje hitro. Beli cvetovi zacvetijo srednje zgodaj. Stroki so v tehnološki zrelosti srednje do temno zeleni, sploščeni, kratki (6 do 9 cm), srednje široki, po površini nekoliko hrapavi, rahlo ukrivljeni. Mladi stroki nimajo niti in pergamentne membrane. Ob prehodu semen v voščeno zrelost se strok obarva rumeno. V stroku je 4 do 6 semen. Seme je srednje veliko, okroglo do eliptično, široko okoli 9 in dolgo okoli 11 mm, absolutna masa suhega semena je okoli 500 g. Suho seme je na polovici semena bele in na polovici semena okoli popka višnjevo rdeče barve, pogoste so posamezne manjše rdeče lise tudi na delu, kjer je seme belo, v voščeni zrelosti je seme belo in češnjevo rdeče.

Sorta je primerna predvsem za vzgojo ob srednje visokih oporah. Pri setvi v začetku maja lahko prve tehnološko zrele stroke pobereмо v avgustu, medtem ko za suho seme pobiramo običajno v septembru.

Sorta je primerna tako za uporabo mladega stročja kot tudi za uporabo svežega in suhega zrnja.

Lišček rdeči marmorirani

Sinonimi:

Lišček

Sorto je Jelka Šuštar Vozlič s sodelavci na Kmetijskem inštitutu Slovenije vzgojila iz akcesije, ki je s številko PHA133 (SRGB00135) pod imenom lišček od leta 1995 shranjena v Slovenski rastlinski genski banki. Akcesija izvira iz Bele Krajine, iz vasi Gaber pri Semiču. Po uspešno opravljenem preverjanju RIN, je bila sorta leta 2016 v Sortno listo vpisana kot ohranjevalna sorta. Liščki, katerih skupna lastnost je da je seme delno belo delno pa obarvano, meja med barvama pa je ostra, so bili včasih zelo razširjena skupina fižolov. Janez Zakotnik (1952) v knjigi Naš fižol v poglavju Visoke ali natiške sorte zapiše: *»Redči lišček ali lisec ima jajčasto okroglo zrnje, ki je na trebušni strani temnordeče, na hrbtni strani pa ima večjo ali manjšo belo listo. Meja med rdečo in belo barvo je navadno ravna in ostro ločena. Rastline so v mladosti popolnoma zelene. Cvete belo, včasih nekoliko rumenkasto. Stročje je zeleno, mesnato, srednje dolgo, brez niti, včasih ravno, včasih nekoliko ukrivljeno. Goje ga pretežno za proizvodnjo stročjega fižola...«*

Rastline zrastejo zelo visoko, do 6 m. Raste razmeroma počasi. Beli cvetovi zacvetijo srednje pozno do pozno, tudi seme dozoreva srednje do pozno. Stroki so srednje zeleni, sploščeni, kratki in široki, nekoliko hrapavi, rahlo ukrivljeni. Mladi stroki imajo niti. V stroku so 2 do 4 semena. Seme je veliko, široko eliptično, široko okoli 9 mm, dolgo okoli 16 mm in debelo okoli 7 mm, absolutna masa suhega semena je okoli 800 g. Suho seme je po polovici belo in po polovici rdeče z belimi lisami, v voščeni zrelosti je seme svetlo zeleno in svetlo rdeče.

Sorta je prilagojena za vzgojo v visokih oporah (žičnice), saj so rastline razmeroma visoke. Pri setvi v začetku maja suho seme pobiramo v drugi polovici septembra. Pidelki suhega semena so srednji do nizki (v običajnih letih 1 do 1,5 t/ha).

Sorta je primerna za uporabo svežega in suhega zrnja.

Maslenec rani

Sinonimi: /

!ZAVAROVANA

Sorto so z odbiro rastlin z zgodnejšim nastavljanjem strokov iz sorte Ptujski maslenec vzgojili pri Semenarni Ljubljana. Ta domača sorta je bila v Sortno listo vpisana leta 2005.

Rastline zrastejo visoko, do 4 m. Raste srednje hitro in se srednje do močno razrašča. Temno rožnati cvetovi zacvetijo srednje pozno do pozno, tudi stroke začne nastavljati srednje pozno. V tehnološki zrelosti so stroki blede rumeni, sprva še nekoliko zelenkasto rumeni, srednje dolgi, srednje široki, sploščeni, rahlo ukrivljeni, gladki in srednje mesnati. Stroki nimajo niti in pergamentne membrane. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je veliko, široko eliptično. Suho seme je črno, v voščeni zrelosti je seme sprva modro sivo, kasneje temno modro.

Sorta je prilagojena za vzgojo v srednje visokih oporah. Pri setvi v začetku maja lahko prve tehnološko zrele stroke poberejo šele sredi julija, medtem ko suho seme pobiramo v septembru. Stroke obiramo preden seme doseže velikost pšeničnega zrna, saj je kasneje kakovost strokov veliko slabša. Pridelki tehnološko zrelih strokov so nizki.

Sorta je primerna predvsem za uporabo mladega stročja, uporabno pa je tudi sveže in suho zrnje. Tako mladi kot nekoliko starejši stroki se skuhajo razmeroma hitro, mladi stroki so še posebej mehki, zato pazimo da jih ne kuhamo predolgo. Stroki so srednje aromatični.

Nežika

Sinonimi: /

Sorto so v začetku 21. stoletja pri Semenarni Ljubljana odbrali iz populacije, ki so jo vzdrževale kmetije na območju Zasavja. Po lastnostih ustreza opisu avtohtone domače populacije Gledanka, ki jo Janez Zakotnik (1952) v knjigi Naš fižol uvršča k Cipru podobnim sortam za katere pravi: *»...Cipru podobne sorte imajo s ciprom skupno enako razporeditev barv na zrnju. Pri vseh teh imajo temnejše lise enako srpasto obliko kot pri cipru. Take sorte so: Gledanka, nežika ali sivček ima okroglasto zrnje s temnovijoličastimi lisami na sivkastovijolični podlagi. ... Tudi cvete vijoličasto. Stročje je kratko, široko, mesnato, zeleno, pozneje vijoličasto nadahnjeno in brez niti. ... Zrno je okoli 12 mm dolgo in 7 mm debelo. ...Gledanko goje sem ter tja po celi Sloveniji. Kakovostno sicer dobra sorta zaostaja za ciprom, zlasti glede rodovitnosti, zato nima večjega pomena.«*. Ta avtohtona domača sorta je bila v Sortno listo vpisana leta 2018 kot vrtičkarska sorta.

Rastline so visoke, zrastejo 4 m in več. Raste srednje hitro do hitro. Cvetno jadro je temneje vijolično, krila svetleje vijolična. Prvi cvetovi se pojavijo pozno. Strok je kratek (6 do 8 cm), sploščen, srednje širok, raven ali zelo blago ukrivljen, mesnat, v tehnološki zrelosti najprej svetlo zelene barve, ob prehodu semena v voščeno zrelost se na stroku pojavijo vijolične lise, ki kasneje zbledijo. Strok je brez niti in pergamentne membrane, površina je srednje groba. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je majhno, okroglasto ali jajčasto. Seme je široko okoli 8, dolgo okoli 13 in debelo okoli 6 mm, absolutna masa suhega semena je okoli 370 g. Suho seme je vijolično sivo s temno vijoličnimi lisami večinoma srpaste oblike, v voščeni zrelosti je seme najprej svetlo zeleno z modrimi lisami, kasneje sivo s temno vijoličnimi lisami.

Pri setvi v začetku maja sorta običajno zacveti sredi julija, prve stroke pa pobereмо konec julija.

Sorta je primerna za pridelavo mladega stročja in za pridelavo svežega in suhega zrnja.

Ptujski maslenec

Sinonimi: /

Sorto sta požlahtnila Franc Ušeničnik in Anica Avguštin pri Semenarni Ljubljana. Domača sorta Ptujski maslenec je bila v Sortno listo Jugoslavije oz. v takratni Seznam novih sort kmetijskih rastlin prvič vpisana leta 1988. Ob vstopu Slovenije v EU je sorta uspešno opravila preverjanju RIN in bila leta 2004 vpisana v Sortno listo Slovenije.

Rastline so visoke, zrastejo do 5 m in več, raste počasi do srednje hitro. Cvet je vijoličen. Prvi cvetovi se pojavijo zelo pozno, tudi dozoreva zelo pozno. Strok je srednje dolg do dolg (12 do 16 cm), ploščat, širok, nekoliko ukrivljen, mesnat, v tehnološki zrelosti so stroki svetlo rumene barve, sprva lahko tudi nekoliko zelenkasti. Strok nima niti in pergamentne membrane, površina je srednje groba. V stroku je 3 do 5 semen. Seme je srednje veliko do veliko, ledvičaste oblike, a le blago ukrivljeno, široko okoli 10, dolgo okoli 15 in debelo okoli 6 mm. Suho seme je črno. V voščeni zrelosti je seme najprej temno modro kasneje pa modro črno.

Sorta je prilagojena za vzgojo v srednje visokih in visokih (hmeljnih) žičnicah, saj so rastline razmeroma visoke. Ker je sorta občutljiva za dolžino dneva, zacveti namreč šele, ko je dan krajši od 14 ur, je ne sejemo prezgodaj, saj do avgusta rastline le bujno rastejo. Sejemo zato v drugi polovici maja. Pri setvi v maju tako prve mlade stroke poberemo v drugi polovici avgusta. Stroke lahko obiramo dokler zrnje ne doseže velikosti okoli 8 mm, je pa kakovost mladih strokov boljša. Pridelki stročja so nizki, a je stročje zelo kakovostno.

Sorta je primerna predvsem za pridelavo mladega stročja. Uporabimo lahko tudi sveže in suho zrnje, a je pridelava za ta namen, zaradi nizkih pridelkov in temne barve semena, manj zanimiva. Mladi stroki se zelo hitro skuhamo, so mehki in aromatični. Tudi nekoliko starejši stroki (dolžina semena okoli 1 cm) so kuhani razmeroma hitro.

Rumeni maslenec

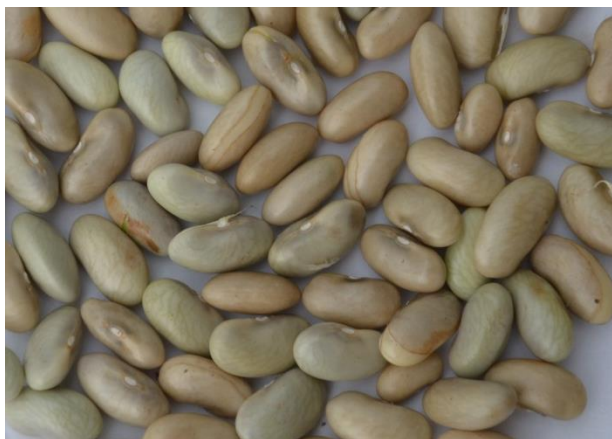
Sinonimi: /

Sorta je ponovno, a z drugim imenom, registrirana sorta Aurie de Bacău, ki izhaja iz Romunije. Sorto Aurie de Bacău je požlahtnil Neculai Munteanu na Stațiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Legumicultura Bacău (Razvojno raziskovalna postaja za zelenjadnice Bacău, Romunija) s selekcijo iz romunske lokalne populacije Bacaau oz. subpopulacije le-te L38 Bacaau. V Skupni katalog sort zelenjadnic EU je bila Aurie de Bacău prvič vpisana leta 1984 in iz njega izbrisana leta 2009 ter nato ponovno vpisana leta 2012 in ponovno izbrisana leta 2014. Ta tuja sorta, ki jo sedaj v Sloveniji vzdržuje in trži podjetje Amarant, je bila z novim imenom Rumeni maslenec v Sortno listo vpisana v letu 2019 kot vrtničarska.

Rastline so visoke, zrastejo 4 m in več, raste počasi do srednje hitro. Cvet je rožnato bel. Prvi cvetovi se pojavijo srednje pozno, tudi dozoreva srednje pozno. Strok je dolg (18 do 22 cm), ploščat, širok, blago ukrivljen, v tehnološki zrelosti svetlo rumene barve. Ob prehodu semen v voščeno zrelost se na stroku pojavi blago rdečkast nadih. Strok nima niti in pergamentne membrane, površina je gladka. V stroku so 2 do 4 semena. Seme je srednje veliko, valjaste oblike, nekoliko sploščeno. Suho seme je sivo rjavo. V voščeni zrelosti je seme najprej svetlo modrikasto sivo kasneje pa svetlo sivo rjavo. Semenska ovojnica je pogosto počena.

Sorta je primerna predvsem za vzgojo ob srednje visokih oporah (srednje visoke žičnice, prekle), saj so rastline srednje visoke in srednje bujne. Vzgajamo jo lahko tako na prostem kot v zaščitenem prostoru. Pri vzgoji na prostem in setvi v začetku maja prve mlade stroke pobereмо v prvi polovici julija, suho seme pa običajno sredi septembra. Stroke obiramo preden seme doseže velikost graha, saj je kasneje kakovost strokov veliko slabša. Pridelki stročja so visoki.

Sorta je primerna za uporabo mladega stročja, pa tudi za uporabo svežega in suhega zrnja. Mladi stroki se zelo hitro skuhamo, so mehki in aromatični. Tudi nekoliko starejši stroki (dolžina semena okoli 1 cm) so kuhani razmeroma hitro, vendar pa strok ob kuhanju rad razpade izgubi pa se tudi aromatičnost. S starostjo strok postane vlaknat (približno takrat, ko je sveže seme večje od 12 mm). Uporabno je tudi seme, vendar pa ob kuhi rado razpoka.

Semenarna 22

Sinonimi: /

Sorto sta požlahtnila Franc Ušeničnik in Anica Avguštin pri Semenarni Ljubljana. Iz avtohtonih ekotipov z debelim sivorjavim semenom in zelenimi ploščatimi stroki, ki so jim v 60.-ih letih 20. stoletja nadelo skupno ime Sivček, sta odbrala bujno rastoče linije za vzgojo v hmeljnih žičnicah in primerne izključno za pridelavo zrnja. Domača sorta Semenarna 22 je bila v Sortno listo oz. v takratni Register novih sort kmetijskih rastlin prvič vpisana leta 1975. Ob vstopu Slovenije v EU je sorta uspešno opravila preverjanju RIN in bila leta 2004 vpisana v Sortno listo Slovenije.

Rastline so zelo visoke, zrastejo do 6 m in več, rast je bujna, raste hitro. Cvet je temno rožnat. Prvi cvetovi se pojavijo pozno, tudi dozoreva pozno. Strok je srednje dolg (12 do 16 cm), ploščat, srednje širok do širok, raven, v tehnološki zrelosti svetlo do srednje zelene barve. Strok ima niti in pergamentno membrano, površina je srednje groba. V stroku je 5 do 7 semen. Seme je veliko, valjaste oblike, absolutna masa suhega semena je okoli 600 g. Suho seme je sivo rjavo, starejše seme pa rjavo. V voščeni zrelosti je seme najprej svetlo zeleno kasneje pa svetlo sivo.

Sorta je primerna predvsem za vzgojo v visokih (hmeljnih) žičnicah, saj so rastline zelo visoke in bujne. Pri setvi v začetku maja za suho seme pobiramo običajno v drugi polovici septembra. Pridelki, suhega semena so srednji do visoki (v običajnih letih 2 do 3 t/ha).

Sorta je primerna za uporabo svežega in suhega zrnja. Kožica semena pogosto poka. Seme srednje dolgo nabreka in se srednje dolgo kuha.

Stoletni

Sinonimi: /

Sorto so v začetku 21. stoletja pri podjetju Amarant odbrali iz populacije, ki so jo vzdrževale hribovske kmetije na Cerkljanskem. Po lastnostih ustreza opisu avtohtone domače populacije Črno pisani cipro, ki jo Janez Zakotnik (1952) v knjigi Naš fižol uvršča k Cipru podobnim sortam za katere pravi: *»...Cipru podobne sorte imajo s ciprom skupno enako razporeditev barv na zrnu. Pri vseh teh imajo temnejše lise enako srpasto obliko kot pri cipru. Take sorte so: .....Črno pisani cipro ima s pravim ciprom skupno samo razdelitev barv na zrnu. Osnovna barva zrna je sivorjava, lise pa so črne. Zrno je dolgo, precej ploščato, nekoliko ledvičasto; ...tudi cvet je vijoličast. Stročje je dolgo, ukrivljeno, zeleno, pozneje često, zlasti tisto, ki je bolj izpostavljeno soncu, vijoličasto rdeče nadahnjeno ter ima močno razvite niti. ... Zrno je do 15 mm dolgo in okoli 6 mm debelo. ... Je dokaj rodovitna in odporna, vendar pa zaradi slabe kakovosti stročja in zrnja ni pomembna.«.* Ta avtohtona domača sorta je bila v Sortno listo Slovenije vpisana leta 2014 kot vrtilkarska sorta.

Raste srednje hitro. Cvet je vijoličen. Prvi cvetovi se pojavijo pozno, tudi dozoreva pozno. Strok je srednje dolg (14 do 18 cm), okrogel ali ploščato okrogel, srednje širok, pogosto nekoliko ukrivljen cv obliki črke C ali S, v tehnološki zrelosti najprej svetlo zelene barve z vijoličnimi lisami, površina je srednje groba. V stroku je 6 do 8 semen, ledvičaste oblike a blago ukrivljeno, nekoliko sploščeno. Suho seme je sivo rjavo z zelo temno sivimi ali sivo vijoličnimi lisami pretežno sabljaste oblike, v voščeni zrelosti je seme najprej blede zeleno z blede modrimi lisami, kasneje umazano belo z vijoličnimi lisami.

Sorta je primerna za uporabo mladega stročja, pa tudi za uporabo svežega in suhega zrnja.

